

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ISSN 2415-8143

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ЧАСОПИС
ВОЛИНИ**

**PEDAGOGICAL JOURNAL
VOLYN**

**PEDAGOGICHNIJ CHASOPIS
VOLINI**

№4 (11)/2018

Луцьк – 2018

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія KB № 21605-11505P)*

Рекомендовано до друку вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 16 від 27.12.2018 р.)

Редакційна колегія «Педагогічного часопису Волині»

Лякішева А. В., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) (*головний редактор*).

Кузава І. Б., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) (*відповідальний секретар*).

Члени редколегії:

Влосінський Маріан, доктор габілітований у галузі педагогіки (Куявська школа департаменту освіти, Республіка Польща).

Гайдукевич С.Є., кандидат педагогічних наук, доцент (Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка, Республіка Білорусь).

Гусак Л.Є., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Лабендович Станіслав, доктор габілітований у галузі педагогіки (Люблінський католицький університет Івана Павла II, Республіка Польща).

Мазур Пйотр, доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки Вищої професійної школи у м. Хелмі (Республіка Польща).

Максимук Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент (Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, Республіка Білорусь).

Москальова Л. Ю., доктор педагогічних наук, професор (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького).

Потапчук Т.В., доктор педагогічних наук, професор (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).

Пріма Р. М., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Сергейко С. А., кандидат педагогічних наук, доцент (Гродненський обласний інститут розвитку освіти, Республіка Білорусь).

Смолюк І. О., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Шевцов А.Г., член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (Міністерство освіти і науки України).

Шеремет М. К., доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Рецензенти:

Осадченко І. І., доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини).

Супрун М. О., доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Цьось А. В., доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

У журналі «Педагогічний часопис Волині» висвітлюються актуальні питання із галузі знань «освіта» (науки про освіту – дошкільна, початкова, середня та професійна (за спеціалізацією), спеціальна освіта, фізична культура і спорт).

Видання індексується **Google Scholar**.

Журнал «Педагогічний часопис Волині» є **фаховим виданням України з педагогічних наук** (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 16.05.2016 № 515), в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, і має тематичну спрямованість щодо спеціальності «Педагогіка».

Педагогічний часопис Волині : науковий журнал. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2018. – №4 (11). – 217 с.

ЗМІСТ

**РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТИ В
КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

<i>Антонюк Надія, Хомярчук Алла</i> НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА.....	9
<i>Біда Олена</i> РІЗНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ	14
<i>Борбич Наталія, Гузенко Олена, Оксенчук Тетяна</i> ГУМАНІСТИЧНИЙ ПІДХІД В ОЦІНЮВАННІ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	19
<i>Давидюк Галина, Кардашук Наталія, Поліщук Наталія</i> НООПЕДАГОГІКА КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	25
<i>Лякішева Анна, Мозоль Валентина</i> РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	33
<i>Марчук Сергій, Чемерис Ірина</i> ГУМАНІЗМ, НАРОДНІСТЬ ТА ПРИРОДОВІДПОВІДНІСТЬ – ВИЗНАЧАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ К. Д. УШИНСЬКОГО	38
<i>Орос Ільдико</i> СИСТЕМА ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У КАНАДІ ТА США	44
<i>Павлюк Надія, Смокович Тетяна</i> МУЗИКА І СЛОВО: МАТЕРІАЛЬНО ЗВУКОВИЙ АСПЕКТ	51
<i>Потапчук Тетяна</i> ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	56
<i>Г'явка Ігор</i> ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОГО КОМПЛЕКСУ МУЗИЧНО ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ	63
<i>Смалько Оксана, Бартків Оксана</i> ПОГЛЯДИ В СУХОМЛІНСЬКОГО НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ У МОЛОДІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА	69

Сопівник Руслан, Діра Надія
АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ “ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ” В КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО
СТАВЛЕННЯ ДО ЖИВОЇ ПРИРОДИ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 74

Троць Людмила, Фурсік Лариса
ОСНОВНІ ПРЕДСТАВНИКИ ПОЛЬСЬКОГО ПАНІЗМУ ТА ОСОБЛИВОСТІ
ІНТЕРПРЕТАЦІЇ НИМИ ТВОРІВ Ф. ШОПЕНА 78

Шахрай Оксана, Мельник Лариса
ТРАНСФОРМАЦІЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СЬОГОДНІ 83

Яструб Оксана
СПРИЯТЛИВЕ ІНТЕРАКТИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА
РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА 89

РОЗДІЛ ІІ. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

Алендарь Надія, Антонюк Володимир
ВПЛИВ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 95

Бєлкіна-Ковальчук Олена
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ 100

Буднік Світлана, Десятник Катерина
ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ВЗАЄМОДІЇ З
ПРЕДСТАВНИКАМИ АКВАРІУМНОГО БІЗНЕСУ 106

Лебеденко Діана, Кузава Ірина
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ І МЕТОДІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ
ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 112

Нарихнюк Наталія, Корнелюк Віктор, Селюк Павло
ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ СТВОРЕННЯ ДИНАМІЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ МАТЕМАТИКИ 116

Остапйовська Ірина, Смаль Оксана
ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ... 123

Панасюк Світлана, Ігнатова Лариса, Чепелюк Василь, Гонтар Олег
АРАНЖУВАННЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА В ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІЙ
ПІДГОТОВЦІ ЕСТРАДНОГО СПІВАКА: КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ 127

Панімаш Юлія
УПРАВЛІНСЬКА ГОТОВНІСТЬ ТА УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА
СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ
СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ 132

Саблук Анатолій, Біда Олена
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ
СПЕЦІАЛІСТІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ 137

<i>Смолюк Іван, Смолюк Артем</i> ТЕХНОЛОГІЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	141
<i>Трутеня Аліна</i> КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ВИХОВАНOSTІ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВОДНИХ РЕСУРСІВ У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	150
<i>Турич Юлія, Кузава Ірина</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ КЕРІВНИЦТВО ПРОЦЕСОМ МУЗИЧНОГО СПРИЙМАННЯ У СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	154
<i>Шинкаренко В'ячеслав</i> МОЖЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ У ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТАРШОКЛАСНИКІВ	160
<i>Шуст Людмила</i> ЗБАГАЧЕННЯ, УТОЧНЕННЯ Й АКТИВІЗАЦІЯ СЛОВНИКА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ШЛЯХОМ ЕТИМОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ	164
<u>РОЗДІЛ ІІІ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ</u>	
<i>Брушневська Ірина</i> МЕХАНІЗМИ СТАНОВЛЕННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ У РАННЬОМУ ВІЦІ	171
<i>Гончарук Ольга</i> ФУНКЦІЙНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ДОЗВІЛЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ..	178
<i>Мартинюк Тетяна</i> ОСНОВНІ СКЛАДОВІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ	183
<i>Петрук Вікторія</i> СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	189
<i>Пліско Євген</i> АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ОСНОВ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ІЗ НЕПОВНОЛІТНІМИ ПРАВОПОРУШНИКАМИ В УКРАЇНІ У РАДЯНСЬКУ ДОБУ (1939– 1990 РР.)	196
<i>Сидорук Ірина</i> СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ	202
НАШІ АВТОРИ	209
ІНФОРМАЦІЙНА СТОРІНКА	212
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ	215

CONTENTS

SECTION I. THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF EDUCATION IN THE CONTEXT OF SOCIETY

<i>Antoniuk Nadia, Khomiarchuk Alla</i> NATIONAL AND PATRIOTIC EDUCATION OF YOUNG SCHOOLS BY MEANS OF DECORATIVE AND APPLIED ART.	9
<i>Bida Elena</i> DIFFERENT APPROACHES TO DETERMINATION OF ART-THERAPY	14
<i>Natalia Borbych, Olena Huzenko, Tatiana Oxenchuk</i> HUMANISTIC APPROACH IN ASSESSMENT OF STUDENTS' KNOWLEDGE: HISTORICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS	19
<i>Galyna Davydiuk, Natalia Kardashuk, Natalia Polishchuk</i> NOOPEDAGOGY OF HEALTH CULTURE IN THE CONTEXT OF PRE-TRAINING FOR TEACHERS PRIMARY SCHOOL TEACHERS.	25
<i>Lyakisheva Anna, Mozol Valentine</i> DEVELOPMENT OF COGNITIVE INTERESTS OF SENIOR PRESCHOOL CHILDREN AS A SCIENTIFIC PROBLEM	33
<i>Marchuk Serhii, Chemerys Iryna</i> HUMANISM, ETHNICS AND NATURAL RESPONSIBILITY – DETERMINING PRINCIPLES OF K.D.USHYNSKIY'S PEDAGOGICAL SYSTEM.	38
<i>Oros Ildiko</i> THE ADULT EDUCATION SYSTEM IN CANADA AND THE UNITED STATES.....	44
<i>Pavlyuk Nadiya, Smokovych Tatiana</i> MUSIC AND WORD: MATERIALLY SOUND ASPECT	51
<i>Potapchuk Tatiana</i> FORMATION OF SPIRITUAL-MORAL VALUES IN TEACHERS OF YOUNG SCHOOL AGE AS A PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL PROBLEM.....	56
<i>Pyavka Igor</i> FEATURES OF FORMATION OF THE MOTIVATIONAL-VALUE COMPLEX OF THE MUSICALLY GIFTED YOUTH.....	63
<i>Smalko Oksana, Bartkiv Oksana</i> SUKHOMLYNSKII'S VIEWS ON THE PROCESS OF FORMING RESPONSIBLE PARENTING FOR YOUNG GENERATION	69
<i>Sopivnyk Ruslan, Dira Nadia</i> ANALYSIS OF THE CONCEPT "PEDAGOGICAL CONDITIONS" IN THE CONTEXT OF EDUCATION OF VALUE RELATION TO THE LIVE NATURE OF DISCIPLES OF MEDIUM SCHOOL AGE	74
<i>Trots Lyudmila, Fursik Larisa</i> THE MAIN REPRESENTATIVES OF POLISH PIANISM AND THE PECULIARITIES OF THEIR INTERPRETATION OF CHOPIN'S WORKS	78

<i>Shahray Oksana, Melnik Larisa</i> TRANSFORMATION OF MUSICAL CULTURE TODAY	83
---	----

<i>Yastrub Oksana</i> FAVOURABLE INTERACTIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A DETERMINANT OF THE PERSONALITY DEVELOPMENT OF A JUNIOR PUPIL	89
---	----

SECTION II. INNOVATIVE PROCESSES IN EDUCATION

<i>Alendar Nadiia Antonyuk, Volodymyr</i> INFLUENCE OF RESEARCH ACTIVITY ON THE FORMATION OF THE CREATIVE PERSONALITY OF THE FUTURE TEACHER OF ELEMENTARY SCHOOL	95
---	----

<i>Belkina-Kovalchuk Olena</i> FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS OF THE PEDAGOGICAL SPECIALTIES BY MEANS OF CRITICAL THINKING	100
---	-----

<i>Budnik Svitlana, Desyatnyk Kateryna</i> ENVIRONMENTAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN AND STUDENT YOUTH IN THE INTERACTION WITH REPRESENTATIVES OF AQUARIUM BUSINESS	106
--	-----

<i>Lebedenko Diana, Kuzava Iryna</i> FEATURES OF THE USE OF TECHNIQUES AND METHODS FOR THE DEVELOPMENT OF SPEECH OF CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE	112
---	-----

<i>Naryhniuk Natalia, Korneliuk Victor, Seliuk Pavlo</i> APPLICATION OF SOFTWARE FOR THE ESTABLISHMENT OF DYNAMIC MODELS FOR INNOVATION INTERACTION AT THE STUDY OF THE MATHEMATICAL COURSE	116
--	-----

<i>Ostapiovska Iryna, Smal Oksana</i> INTERACTIVE TRAINING IN THE LESSONS OF MATHEMATICS AT PRIMARY SCHOOL	123
---	-----

<i>Panasyuk Svetlana, Ignatova Larysa, Chepelyuk Vasyl, Gontar Oleg</i> AN ARRANGEMENT AS A DISCIPLINE IN THE CONTEXT OF PROFESSIONALLY ORIENTED TRAINING OF THE FUTURE PERFORMER: CULTURAL AND EDUCATIONAL INNOVATIONS.	127
--	-----

<i>Panimash Julia</i> MANAGEMENT REQUIREMENT AND MANAGEMENT COMPETENCE AS THE IMPORTANT COMPOSITION OF PROFESSIONAL PREPARATION FOR THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF THE OPERATIONAL AND CIVIL SERVICE PROTECTION CENTER.....	132
--	-----

<i>Sabluk Anatoliy, Bida Olena</i> FORMATION OF PROFESSIONAL IDENTITY OF FUTURE YOUTH SPECIALISTS OF THE NURSING CASE	137
--	-----

<i>Smoliuk Ivan, Smoliuk Artem</i> THE TECHNOLOGY OF EXPERIMENTAL RESEARCH OF THE INTERNATIONAL COMMUNICATION CULTURE DEVELOPMENT OF FUTURE PEDAGOGUES	141
---	-----

Truten Alina Viktorivna

CRITERIA AND INDICATORS OF EDUCATION OF VALUES-BASED ATTITUDE TO WATER RESOURCES IN STUDENTS OF AGRICULTURAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS .. 150

Turich Julia, Kuzava Irina

PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL LEADERSHIP OF THE PROCESS OF MUSICAL PERCEPTION 3 STUDENTS OF ARTISTIC SPECIALTIES 154

Shynkarenko Vyacheslav

OPPORTUNITIES OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION IN THE PATRIOTIC EDUCATION OF SENIOR PUPILS..... 160

Shust Lyudmyla

CONCENTRATION, SPECIFICATION AND ACTIVATION OF THE DICTIONARY OF OF LOWER SECONDARY LEVELS THROUGH ETYMOLOGIC ANALYSIS 164

SECTION III. CURRENT ISSUES OF THEORY AND PRACTICE SPECIAL EDUCATION AND SOCIAL WORK

Brushnevska Iryna

MECHANISMS FOR THE DEVELOPMENT OF SPEECH ACTIVITY OF CHILDREN AT EARLY AGES 171

Honcharuk Olga

FUNCTIONAL PURPOSE OF LEISURE-TIME ACTIVITIES FOR PRIMARY SCHOOLCHILDREN. 178

Martynyuk Tatiana

THE MAIN COMPONENTS OF THE SOCIAL INTEGRATION OF PEOPLE WITH DISABILITIES 183

Petruk Viktoria

SPECIFICITY OF PREPARATION AND HOLDING MASS EVENTS IN INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION 189

Plisko Evgeny

ANALYSIS OF NORMATIVE-LEGAL BASIS OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL WORK WITH JUVENILE OFFENDERS IN UKRAINE IN THE SOVIET ERA (1939-1990) 196

Sydoruk Irina

STUDENT SELF-GOVERNMENT AS A FACTOR OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF SOCIAL COMPETENCE FOR FUTURE SOCIAL WORKERS 202

OUR AUTHORS 209

INFORMATION PAGE 212

EXAMPLE OF MATERIALS 215

Marchuk Serhii, Chemerys Iryna. Humanism, ethnics and natural responsibility – determining principles of K.D.Ushynskiy's pedagogical system. In the article, the basic theories of K. D. Ushynskiy's educational system – humanism, ethnics, natural correspondence are scientifically approved.

The implementation ways of the principle of humanism in the K. D. Ushynskiy's pedagogy are: the development of humane human characteristics; behavior by the rule: "Do not do to others what you would be upset by"; a humane attitude towards the people around us (namely such an attitude in which we consider ourselves as "we are not higher or lower than other people", to teach the child to worry about the mental state of other people, to put yourself in the place of offended person and feel what he should feel .

The teacher justified the idea of ethnics, the essence of which is reflected in such thoughts of Ushynskiy: people without ethnics – a body without soul; each nation has its own special national system of education, and therefore one nation's borrowing of educational systems from another one is impossible; you can't live on the model of another nation; the language of people is integral and organic their creation.

The substantiation of the principle of natural correspondence in the K. D. Ushynskiy's pedagogy – is the consideration of the natural features of the child's organism, its age-long, individual, and sexual characteristics in the process of education.

The importance of the conceptual theories of K. D. Ushynskiy's pedagogical system is proved in the context of the modern educational environment, their adaptation to the new needs of school practice nowadays. The K. D. Ushynskiy's opinion that the nation is a real defender of the homeland, a success of its benefits and achievements, a bearer of the highest human quality – humanism is important.

Key words: K. D. Ushynskiy, humanism, ethnics, nature correspondence, principle, pedagogical system.

Стаття надійшла до редколегії 17.10.2018 р.

УДК 37.378

Ільдико Орос

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (Берегово, Закарпаття)

СИСТЕМА ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У КАНАДІ ТА США

Метою статті є коротко схарактеризувати організацію освіти дорослих в англomовних країнах (США, Канада).

Розгорнутий досвід включення програм для навчання дорослого населення Канади свідчить, що базою для їхньої професійної підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації слугують університети та коледжі відповідно до потреб суспільства. Основними завданнями освіти дорослих у Канаді є: отримання базових знань для подальшого навчання або виходу на ринок праці; підвищення загального рівня грамотності; посилення технологічної грамотності, удосконалення комунікативних навичок.

На сучасному етапі розвитку США виокремлюється три основні типи освіти дорослих такі як: формальна, неформальна та інформальна освіта. «формальна освіта» відбувається, в основному, в освітньому середовищі закладів вищої освіти, здобуття «неформальної освіти» відбувається в різних сферах навчальної діяльності дорослих, «інформальна освіта» супроводжує повсякденне життя та не обов'язково має цілеспрямований характер. Усі ці типи освіти дорослих взаємопов'язані та взаємозумовлені. Система освіти дорослих у США має такі складові: навчальні заклади формальної і неформальної освіти; комітети, ради, коаліції, асоціації з питань освіти дорослих. Провайдерами освіти дорослих у США є університети та коледжі.

Досвід проаналізованих країн, позитивні ідеї можна творчо використовувати в Україні.

Ключові слова: *система освіти, освіта дорослих, Канада, США, професійна підготовка, підвищення загального рівня грамотності.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. За останні роки освіта дорослих у Канаді розвивається під впливом суспільного і науково-технічного процесу, що сприяє підвищенню освітнього потенціалу кожної особистості і створює високопрофесійний потенціал суспільного розвитку [1, с. 98]. Реалізації принципу неперервності в освіті дорослих Канади сприяє поєднанню формальних і неформальних періодів навчальної діяльності. Основними завданнями освіти дорослих у Канаді є: отримання базових знань для подальшого навчання або виходу на ринок праці; підвищення загального рівня грамотності; посилення технологічної грамотності, удосконалення комунікативних навичок [1, с. 102]. Адже низький рівень базових знань і вмій дорослого населення Канади негативно впливає на рівень продуктивності праці

робітників та на конкурентоспроможність країни на освітньому ринку [2, с. 6]. Зокрема, за даними Міжнародного огляду грамотності та навичок дорослих, зростання загального рівня базових знань на 1% сприятиме зростанню продуктивності праці на 2,5%, а зростанню ВВП країни – на 1,5% [1, с. 104; 3, с. 13]. Представлені цифри говорять самі за себе: ліквідація неграмотних являє собою підґрунтя економічного і соціального розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У контексті наукового осмислення проблеми розвитку системи освіти дорослих у Канаді та США цінними є дослідження відомих українських (Н. Бідюк, М. Борисова, Л. Лук'янова, Л. Сігаєва, С. Сисоєва, Н. Ничкало, Г. Чаграк та ін.) та зарубіжних (Дж. Дьюї, А. Маслоу, М. Ноулз, Е. Торндайк, П. Фрейре, Л.-К. Херод та ін.) учених.

Метою статті є коротко схарактеризувати організацію освіти дорослих в англomовних країнах (США, Канада).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У більшості університетів і коледжів Канади система освіти дорослих платна. Уряд країни та неурядові організації розробляють програми фінансової підтримки дорослих студентів. Розмір виплат залежить від категорії студентів. Зокрема, уряди Альберти, Британської Колумбії та Онтаріо вибірково надають фінансову підтримку для навчання на курсах малозабезпечених та батьків з малолітніми дітьми, що потребують нагляду [4, с. 16-21]. Урядові програми підтримки дорослих студентів доповнюються фінансовою допомогою Канадського фонду стипендіальної підтримки Тисячоліття, Канадського освітнього грантового фонду, канадської програми займів.

Основними провайдерами освітніх послуг у системі вищої та професійно-технічної освіти є університети та коледжі; з базових знань дорослих – громадські коледжі, коледжі загальної та професійної освіти, некомерційні та волонтерські угруповання, спеціальні центри освіти дорослих та приватні компанії. Як зазначає Л.-К. Херод (L. K. Herod), програми курсу базової грамотності (одна третина) пов'язані з підвищенням академічних знань дорослих (дисципліни елементарної школи); інші дві третини – це програми з тематичним підходом, які поділяються на:

- загальні – для вдосконалення технологічної, економічної, політичної, соціально-комунікативної, загальнокультурної та методичної грамотності;
- спеціалізовані – курси із покращення родинної грамотності, культурної грамотності (знання англійської/ французької мови, історії, традицій певної культури) [5, с. 4].

Для вступу на ринок праці потрібно мати атестат про закінчення середньої школи. Якщо немає атестату, то можна: скласти тест у віці 18-19 років на визначення загального освітнього розвитку й отримати еквівалент атестату про закінчення школи; чи-то скласти тест на визначення базових професійних навичок; або відвідувати підготовчі курси (до вступу до ЗВО) у коледжі чи-то взяти участь у програмах з підвищення грамотності та базових знань; або ж отримати диплом професійної підготовки у освітніх центрах для дорослих – у різних провінціях по-різному [1, с. 110-111; 6, с. 19;].

Отже, провінції Канади пропонують дорослим, які не мають шкільного атестату, проходження тестів на визначення загальноосвітнього розвитку чи ще складання тесту на визначення базових професійних навичок або відвідування підготовчих курсів, які готують майбутніх абітурієнтів до участі в програмах вищої школи.

У програмах неперервної університетської освіти відбиваються, як зазначає Є. Котлякова, особливості канадської економіки, тому значна кількість навчальних закладів готує висококваліфікованих фахівців та підвищує кваліфікацію робітників. Університети дають можливість підвищити кваліфікацію та пройти підготовку у таких сферах діяльності: сільськогосподарські науки, бізнес та менеджмент, освіта, інженерна справа та прикладні науки, медицина, математика та інформатика, фізика, суспільні та гуманітарні науки, транспорт та зв'язок [7, с. 67].

Однією з найпопулярніших моделей навчання дорослих Канади є коопероване навчання. Для здійснення якого промислові підприємства та університети об'єднуються і співпрацюють з метою надання освіти тим, хто не має можливості навчатися на стаціонарі. Такі студенти працюють, отримують зарплату і водночас набувають освіти. При такій формі зв'язку роботодавці, згідно з О. М. Котляковою, не відчувають брак робочої сили та можуть відібрати кращих студентів для подальшої роботи на виробництві; студенти мають постійне джерело прибутків, можливість практично перевірити теоретичні знання, отримані в університеті, та шанс знайти роботу після його закінчення; навчальний заклад повніше використовує викладацькі та матеріально-технічні ресурси, оскільки навчальний процес не переривається навіть влітку, університет має можливість збільшити кількість студентів [1, с. 119-120; 7, с. 95].

Одним із найважливіших пріоритетів у реформуванні освіти дорослих Канади на початку XXI століття стають інформаційні технології та електронне навчання [8, с. 23-25]. Такі сучасні системи вищої освіти належить до наступних організаційних структур:

– Відкриті навчальні заклади, віртуальні університети, які не мають навчальних корпусів і студентських гуртожитків, кампусів, кабінетів адміністративних працівників і лекційних залів. Вони складається з груп, що співпрацюють, адміністраторів, розроблювачів курсів, викладачів, технологів, студентів, які розділені великими відстанями, часто національними кордонами, але які разом працюють і інтерактивно навчаються, використовуючи сучасні телематичні технології. Очевидно, що ця модель призведе до великого прогресу на шляху інтернаціоналізації освіти і доступності навчання. Типовим зразком навчальних закладів такого типу є Університет Атабаски, заснований у 1970р. як перша канадська версія британського Відкритого університету [1, с. 128; 7, с. 108]. Для забезпечення можливості навчання впродовж усього життя агенція відкритого навчання використовує, за даними Д. Зуєвої, телебачення, електронні технології друку і навчальні програми. Курси й програми вибираються, виходячи з потреб у вищій освіті й кар'єрі. Основною цільовою групою студентів такого ЗВО є люди, що вже мають досвід роботи та продовжують працювати під час навчання [9, с. 81]. У відділеннях Відкритого університету агенція організовує дистанційні заняття дорослих учнів.

– Консорціум (партнерство) університетів – це комерційне підприємство, що надає послуги для проведення навчальних курсів, розроблених університетами, що входять до консорціуму для дистанційного навчання на базі різноманітних інформаційних технологій, завдяки чому консорціум координує діяльність декількох університетів. Консорціум організовує курси та програми продовженої нові освіти дорослого населення. Наприклад, Канадський віртуальний університет – це консорціум 11 провідних ЗВО [10, с. 91-92].

– Телеуніверситет – форма університетської освіти, що заснована на об'єднанні ресурсів традиційних університетів і пропонує спільну роботу ряду незалежних університетів за інтегрованими навчальними планами. Прикладом такої організаційної структури може слугувати Університет теленавчання Квебеку, організований у 1972 році. Університет розробляє програми навчання дорослих, здійснює перепідготовку кадрів у співробітництві з малим бізнесом, пропонує програми професійної підготовки. Понад 20 тис. студентів приймаються на телеуніверситетські курси й програми щороку, 80% з них – працюючі дорослі [11, с. 381].

Слід зазначити, що електронне навчання у роботі з дорослим населенням відіграє значну роль [12, с. 45-48] збільшує доступ дорослих учнів до глобальної інформації; забезпечує навчання будь-де і в будь-який час; підвищує мотивацію учасників навчального процесу; зменшує витрати на формальне навчання; підвищує можливості в навчанні студентів – аборигенів, студентів з обмеженими можливостями.

Схарактеризуємо коротко систему освіти дорослих у США. На сучасному етапі розвитку США виокремлюється три основні типи освіти дорослих такі як: формальна, неформальна та інформальна освіта. «формальна освіта» відбувається, в основному, в освітньому середовищі закладів вищої освіти, здобуття «неформальної освіти» відбувається в різних сферах навчальної діяльності дорослих, «інформальна освіта» супроводжує

повсякденне життя та не обов'язково має цілеспрямований характер. Усі ці типи освіти дорослих мають бути взаємопов'язані та взаємозумовлені [13, с. 105].

Дослідники Е. Гусейнова й А. Галинська зазначають: «якщо раніше формальний, неформальний та інформальні типи освіти розглядалися як дискретні, тобто окремі, незалежні один від одного, то протягом останніх років ситуація змінилася, і американські автори говорять про їхню інтеграцію» [14].

Провайдерами освіти дорослих у США є університети та коледжі. Поширеними типами навчальних установ неформальної освіти є народні університети, центри для підготовки і перепідготовки дорослих; центри розвитку кар'єри, народні школи для осіб третього віку та ін. [15, с. 86]. Завданням неперервної професійної освіти США є підвищення освіченості дорослих, забезпечення їхніх професійних можливостей відповідно до вимог ринку. Прийнята у США концепція неперервної освіти висуває освіту дорослих на визначальні позиції в соціально-економічному розвитку країни [14]. Розвиток же економіки вимагає робітників з вищою освітою. Як зазначає Л. Лук'янова, за результатами аналізу центру освіти та робочої сили університету Джорджауна економіка США у 2007 році потребувала 59% працівників з вищою освітою, тоді як за прогнозами у 2018 році ця потреба вже збільшилася до 63% [15, с. 80].

Питаннями освіти дорослих у США займається Департамент Професійної освіти та освіти дорослих та Підрозділ освіти дорослих та грамотності [15, с. 82]. При департаменті функціонує Управління професійної освіти і освіти дорослих, яке здійснює керівництво професійною підготовкою. Але більшість федерального фінансування різних програм здійснюється через органи влади штатів, округів і окремих громад. Великими федеральними провайдерами освіти дорослих є Міністерство сільського господарства та оборони [15, с. 84]. Забезпечення високого рівня управління освітою дорослих шляхом об'єднання зусиль усіх учасників педагогічного процесу здійснює Місія Американської асоціації освіти дорослих та неперервної освіти [15, с. 88].

Як відомо, освіта дорослих – це багатofункціональний освітній процес, який охоплює і соціальну, і економічну, і культурну сфери життя суспільства. Прогрес у системі освіти дорослих залежить від фінансової підтримки на державному рівні закладів, які надають освітні послуги дорослих [13, с. 104].

Як зазначає Л. Лук'янова, у США федеральна підтримка освіти дорослих та її фінансування забезпечується низкою законів: закон про професійну освіту, 1963 р.; Закон про економічні можливості, 1964 р.; Закон про освіту дорослих, 1966 р., з доповненнями 1970 р., 1998 р.; Закон про освіту впродовж життя, 1976 р.; національний акт про освіченість, 1991 р. та інші, в яких відображено різні аспекти освіти дорослих.

Зокрема, Закон про професійну освіту передбачав створення місцевих професійних шкіл, освітні послуги для студентів, які належали до вразливих груп, студентів із фізичними вадами. У 2006 р. до закону внесено зміни і доповнення і названо – Закон Карла Д. Перкінса про покращення кар'єри та технічної освіти. Згідно з цим законом для підтримки освітніх програм для кар'єри та технічного навчання у 50 штатах США виділяється 1,3 млрд доларів.

За Законом про освіту дорослих державою виділялося 260 млн доларів щорічно. Слід зазначити, якщо у 1964 р. дорослий у США визначався як особа старше 18 років, то Законом про освіту дорослих 1966 р. дорослим вважалась особа старше 16 років.

Згідно із Законом про освіту дорослих та сімейну грамотність, 1998 р. особи мають набути необхідних навичок для успішної адаптації на ринку праці, що базується на нових технологіях [15, с. 80-82]. Цей закон передбачає надання освітніх послуг близько 20 категоріям населення: базова освіта дорослих, післяшкільна освіта, самоосвіта, освітні програми для осіб із особливими потребами, програми на робочому місці, передпенсійна освіта тощо [15, с. 83-84].

Закон про партнерство в галузі професійної освіти, 1982 р. забезпечує фінансування програм: Літнє навчання юних дорослих від 14 до 21 р., Програму для мігрантів, Програму для сезонних працівників на фермах тощо.

У США функціонує Програма відкриття рахунків для освіти упродовж життя для фінансування освіти з метою підвищення кваліфікації працівників для їхнього кар'єрного зростання. Акт про рахунки для освіти упродовж життя, 2007 р.; Акт про навички, 2013 р. передбачають створення національних та федеральних податкових пільг для працівників у формі кредитів, що погашаються від 700 до 2,5 тис. доларів з цих рахунків [15, с. 83, 84-85].

Як видно із зазначеного, доросле населення країни яке одержує професійну освіту, отримує фінансову підтримку на державному рівні.

Слід зазначити, що реалізація відмічених законів покладається на відповідні організації, зокрема:

- Комітет Сенату з освіти та праці займається розробкою навчальних програм від дошкільної та вищої освіти до навчання на робочому місці та виходу на пенсію;

- Національна консультативна рада з неперервної освіти – радник президента США, Конгресу та Секретаріату освіти на федеральному рівні, а також – партнер департаменту зайнятості США. Забезпечує освітніми послугами безробітних і кваліфікованих фахівців, які тимчасово втратили роботу;

- Рада з освіти дорослих і емпіричного навчання – лідер у розробці та впровадженні освітніх програм для окремих осіб та організацій за їх потребою;

- Коаліція організацій з освіти дорослих – Виконує інтегративну функцію серед численних американських асоціацій освіти дорослих з метою об'єднання зусиль щодо розв'язання спільних проблем у сфері освіти дорослого населення та ін. [15, с. 86-88].

Одним із важливих напрямів державної політики США є освіта людей третього віку (що досягають пенсійного віку). Значущість освіти населення цієї групи зумовлена, як зазначає Н. Чаграк, «демографічним старінням населення та реалізацією концепції «освіти впродовж життя», що є характерною особливістю освіти в інформаційному суспільстві, для якого стає необхідністю забезпечити людям третього віку соціальну адаптацію та сприяти активному і позитивному старінню», з метою реалізації концепції активного і позитивного старіння, дієвим чинником якого є навчання цієї категорії дорослого населення, яке сприяє інтелектуальному, емоційному і духовному їх розвитку [16], а також – застосуванню знань для позитивного способу життя [17, с. 163].

Для навчання осіб пенсійного віку у США існують інститути навчання на пенсії, Інститути освіти упродовж життя, Центри для літніх студентів при коледжі, коледжі для людей похилого віку, академії для людей похилого віку, центри Шеферда та ін.

Метою інститутів навчання на пенсії є особистий розвиток людей цієї категорії. Освітні програми здійснюються викладачами хост-університету та коледжу; студенти третього віку відвідують Інститут навчання на пенсії шляхом оплати членських внесків; члени Інституту залучаються до волонтерської діяльності [17, с. 164]. Заняття тривають протягом тижня (включається проживання в отелі чи гуртожитку і харчування). Якщо учасники не в змозі оплатити програму, допомагає спеціальний фонд [16].

Більшість людей третього віку залучені до навчальної діяльності у місцевих двоохрічних професійних коледжах, які пропонують широкий вибір програм, часто розроблених спеціально для старших. Групи зазвичай менші, заняття проводяться як у самому коледжі, так і на підприємстві, що з ним співпрацює [18].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, розгорнутий досвід включення програм для навчання дорослого населення Канади свідчить, що базою для їхньої професійної підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації слугують університети та коледжі відповідно до потреб суспільства.

У США діють різноманітні програми для людей третього віку. Система освіти дорослих у США має такі складові:

- Навчальні заклади формальної і неформальної освіти;
- Комітети, ради, коаліції, асоціації з питань освіти дорослих.

Досвід проаналізованих країн, позитивні ідеї можна творчо використовувати в Україні.

Джерела та література

1. Борисова М. В. Розвиток освіти дорослих у Канаді [Текст] :.. канд. пед. наук, спец.: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Борисова М. В. – Черкаси : МОН, молоді та спорту Укр. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2012. – 189 с.
2. Canadian Council on Learning. Adult Literacy: A Synthesis of Evidence. – Ottawa : CCL, 2006. – 74 p.
3. Coulombe S. Public Investment in Skills: Are Canadian Governments Doing Enough? / S. Coulombe, J.-F. Tremblay // C.D Howe Institute Commentary. – 2005. – № 17. – 24 p.
4. Prepared for Success: A Study of College Preparatory Students in Post-secondary College Programs / [Bainbridge & Associates Ltd.]. – Toronto : College Sector Committee on Adult Upgrading, Literacy and Basic Skills College Sector Committee, 2001. – 42 p.
5. Herod L.-K. A Curriculum Database for the Canadian Adult Literacy Community: Preliminary Technical and Educational Considerations [Електронний ресурс] / Herod L.-K. – 2002. – Режим доступу : <http://www.nald.ca/library/research/herod/may02/currdata.pdf>.
6. Myers K. Too Many Left Behind: Canada's Adult Education and Training System / K. Myers , P. de Broucker. – Ottawa : Canadian Policy Research Networks Inc., 2006. – 89 p.
7. Котлякова Е. Н. Непрерывное образование взрослых в университетах Канады : дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Котлякова Елена Николаевна. – Москва, 1993. – 165 с.
8. Кучай О. Формирование информационной компетенции – одна из ведущих задач подготовки будущего учителя // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – Серия: “Педагогика и психология”. – 2010. – № 1(1). – С. 23-25.
9. Зуева Д. С. Специфика мегауниверситетов как современной образовательной инфраструктуры / Д. С. Зуева, О. М. Карпенко, И. А. Крутий // Социологические исследования. – 2007. – № 10. – С. 80–86.
10. Canadian Council on Learning. State of E-learning in Canada. – Ottawa : CCL, 2009. – 145 p.
11. Gallaher P. Canada's Community College Systems: A Study in Diversity / P. Gallaher, J. Dennison // Community College Journal of Research and Practice. – 1995. – Vol. 19. – № 5. – P. 381–393.
12. Кучай О. В. Використання мультимедійних технологій у підготовці вчителів початкових класів : навчальний посібник. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2015. – 52 с.
13. Коржинська Т. Історіографічний аспект розвитку освіти дорослих в Сполучених Штатах Америки / Т. Коржинська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2013. – Вип. 26. – С. 103-105.
14. Гусейнова Е. І., Галинська А. В. Неформальна освіта дорослих у США http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Pedagogica/4_131970.doc.htm
15. Лук'янова Л. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід / Лариса Лук'янова; Українська Асоціація освіти дорослих. – Київ: ТОВ «ДКС-Центр», 2017. – 147с
16. Чаграк Наталія ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ТРЕТЬОГО ВІКУ У США <http://194.44.152.155/elib/local/2360.pdf>
17. Чаграк, Н. І. «Час другого зростання»: можливості та перспективи освіти людей похилого віку в умовах демографічних і соціальних викликів [Текст] / Н. І. Чаграк // Вища освіта України. – 2013. – № 3 (додаток 2) : тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – С. 161-165.
18. American council on education. Mapping New Directions: Higher education for older adults. Second Report ReinveSting in the thiRd age: older adults and higher education. – Washington: MetLife Foundation, 2008. – 48 p.

References

1. Borysova M. V. Rozvytok osvity doroslykh u Kanadi [Tekst] :.. kand. ped. nauk, spets.: 13.00.01 – zahalna pedahohika ta istoriya pedahohiky / Borysova M. V. – Cherkasy : MON, molodi ta sportu Ukr. Cherkaskyyu nats. unt im. B. Khmelnytskoho, 2012. – 189 s.
2. Canadian Council on Learning. Adult Literacy: A Synthesis of Evidence. – Ottawa : CCL, 2006. – 74 p.
3. Coulombe S. Public Investment in Skills: Are Canadian Governments Doing Enough? / S. Coulombe, J.-F. Tremblay // C.D Howe Institute Commentary. – 2005. – № 17. – 24 p.
4. Prepared for Success: A Study of College Preparatory Students in Post-secondary College Programs / [Bainbridge & Associates Ltd.]. – Toronto : College Sector Committee on Adult Upgrading, Literacy and Basic Skills College Sector Committee, 2001. – 42 p.
5. Herod L.-K. A Curriculum Database for the Canadian Adult Literacy Community: Preliminary Technical and Educational Considerations [Електронний ресурс] / Herod L.-K. – 2002. – Режим доступу : <http://www.nald.ca/library/research/herod/may02/currdata.pdf>.
6. Myers K. Too Many Left Behind: Canada's Adult Education and Training System / K. Myers , P. de Broucker. – Ottawa : Canadian Policy Research Networks Inc., 2006. – 89 p.
7. Kotlyakova Ye. N. Nepreryvnoye obrazovaniye vzroslykh v universitetakh Kanady : dis. kand. ped. nauk : 13.00.01 / Kotlyakova Yelena Nikolayevna. – Moskva, 1993. – 165 s.
8. Kuchay O. Formirovaniye informatsionnoy kompetentsii – odna iz vedushchikh zadach podgotovki budushchego uchitelya // Vektor nauki Tol'yattinskogo gosudarstvennogo universiteta. – Seriya: “Pedagogika i psikhologiya”. – 2010. – № 1(1). – S. 23-25.

9. Zuyeva D. S. Spetsifika megauniversitetov kak sovremennoy obrazovatel'noy infrastruktury / D. S. Zuyeva, O. M. Karpenko, I. A. Krutiy // Sotsiologicheskkiye issledovaniya. – 2007. – № 10. – S. 80–86.
10. Canadian Council on Learning, State of E-learning in Canada. – Ottawa : CCL, 2009. – 145 p.
11. Gallaher P. Canada's Community College Systems: A Study in Diversity / P. Gallaher, J. Dennison // Community College Journal of Research and Practice. – 1995. – Vol. 19. – № 5. – P. 381–393.
12. Kuchay O. V. Vykorystannya multymediynykh tekhnolohiy u pidhotovtsi vchyteliv pochatkovykh klasiv : navchalnyy posibnyk. – Cherkasy : vydavets Chabanenko YU. A., 2015. –52 s.
13. Korzhynska T. Istoriografichnyy aspekt rozvytku osvity doroslykh v Spoluchenykh Shtatakh Ameryky / T. Korzhynska // Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Pedahohika. Sotsialna robota. – 2013. – Vyp. 26. – S. 103-105.
14. Huseynova E. I., Halynska A. V. Neformalna osvita doroslykh u SSHA http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Pedagogica/4_131970.doc.htm
15. Lukyanova L. Zakonodavche zabezpechennya osvity doroslykh: zarubizhnyy dosvid / Larysa Lukyanova; Ukrayinska Asotsiatsiya osvity doroslykh. – Kyiv: TOV «DKS-Tsentr», 2017. –147s
16. Chahrak Nataliya OSVITNI PROHRAMY DLYA LYUDEY TRET' OHO VIKU U SSHA <http://194.44.152.155/elib/local/2360.pdf>
17. Chahrak, N. I. «Chas druhoho zrostannya»: mozhlyvosti ta perspektyvy osvity lyudey pokhyloho viku v umovakh demografichnykh i sotsial' nykh vyklykiv [Tekst] / N. I. Chahrak // Vyshcha osvita Ukrayiny. – 2013. – № 3 (dodatok 2) : tematychnyy vypusk «Yevropeyska intehratsiya vyshchoyi osvity Ukrayiny v konteksti Bolonskoho protsesu». – S. 161-165.
18. American council on education. Mapping New Directions: Higher education for older adults. Second Report ReinveSting in the thiRd age: older adults and higher education. – Washington: MetLife Foundation, 2008. – 48 p.

Орос Ильдико Имриевна. Система образования взрослых в Канаде и США. Целью статьи является кратко охарактеризовать организацию образования взрослых в англоязычных странах (США, Канада).

Развернутый опыт включения программ для обучения взрослого населения Канады свидетельствует, что базой для их профессиональной подготовки, переподготовки и повышения квалификации служат университеты и колледжи в соответствии с потребностями общества. Основными задачами образования взрослых в Канаде являются: получение базовых знаний для дальнейшего обучения или выхода на рынок труда; повышение общего уровня грамотности; усиление технологической грамотности, совершенствование коммуникативных навыков.

На современном этапе развития США выделяется три основных типа образования взрослых такие как: формальное, неформальное и информальное образование. «Формальное образование» происходит, в основном, в образовательной среде высших учебных заведений, получение «неформального образования» происходит в разных сферах учебной деятельности взрослых, «информальное образование» сопровождает повседневную жизнь и не обязательно имеет целенаправленный характер. Все эти типы образования взрослых взаимосвязаны и взаимообусловлены. Система образования взрослых в США имеет следующие составляющие: учебные заведения формального и неформального образования; комитеты, советы, коалиции, ассоциации по вопросам образования взрослых. Провайдерами образования взрослых в США есть университеты и колледжи.

Опыт проанализированных стран, позволяет выделить положительные идеи, которые можно творчески использовать в Украине.

Ключевые слова: система образования, образование взрослых, Канада, США, профессиональная подготовка, повышение общего уровня грамотности.

Oros Ildiko Imriivna. The adult education system in Canada and the United States. The purpose of the article is to briefly describe the organization of adult education in English-speaking countries (USA, Canada).

The extensive experience of integrating Canadian adult learning programs suggests that universities and colleges are the basis for their vocational training, retraining and advanced training in accordance with the needs of society. The main tasks of adult education in Canada are: obtaining basic knowledge for further study or entry into the labor market; raising the general level of literacy; enhancement of technological literacy, improvement of communicative skills.

At the current stage of development of the United States, three main types of adult education are identified: formal, informal and informal education. "Formal education" occurs mainly in the educational environment of higher education institutions, the acquisition of "non-formal education" takes place in various spheres of educational activity of adults, "informal education" accompanies daily life and does not necessarily have a purposeful character. All these types of adult education are interconnected and interconnected. The adult education system in the United States has the following components: formal and informal educational institutions; committees, councils, coalitions, adult education associations. There are universities and colleges in the United States for adult education providers. The experience of the analyzed countries, positive ideas can be creatively used in Ukraine.

Key words: education system, adult education, Canada, USA, vocational training, general literacy improvement.

НАШІ АВТОРИ

Алендарь Надія Іванівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Антонюк Володимир Зіновійович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Антонюк Надія Антонівна – кандидат педагогічних наук, викладач Луцького педагогічного коледжу.

Бартків Оксана Степанівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Белкіна-Ковальчук Олена Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Біда Олена Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці ІІ.

Борбич Наталія Віталіївна – кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії, старший викладач, заступник директора з навчальної роботи Луцького педагогічного коледжу.

Брушневська Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Буднік Світлана Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Гонтар Олег Савович – заслужений артист України, доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Гончарук Ольга Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Гузенко Олена Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист, заступник директора з навчально-виробничої роботи Луцького педагогічного коледжу.

Давидюк Галина Михайлівна – викладач-методист Луцького педагогічного коледжу.

Десятник Катерина Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Діра Надія Олександрівна – аспірантка кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Ігнатова Лариса Петрівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Кардашук Наталія В'ячеславівна – голова циклової комісії викладачів природничих дисциплін Луцького педагогічного коледжу.

Корнелюк Віктор Олександрович – викладач математики та методики викладання математики Луцького педагогічного коледжу.

Кузава Ірина Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри філології та методики початкової освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Лебеденко Діана – студентка 4 курсу спеціальності «Дошкільна освіта» факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Лякішева Анна Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Мартинюк Тетяна Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Марчук Сергій Степанович – кандидат педагогічних наук, викладач-методист, старший викладач, завідувач кафедри педагогіки, психології та окремих методик Луцького педагогічного коледжу.

Мельник Лариса Вікторівна - викладач фортепіано, спеціаліст вищої категорії Луцького педагогічного коледжу.

Мозоль Валентина Ярославівна – магістрант спеціальності «Дошкільна освіта» кафедри педагогіки факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Нарихнюк Наталія Юріївна – викладач математики Луцького педагогічного коледжу.

Оксенчук Тетяна Володимирівна – заступник директора з виховної роботи Луцького педагогічного коледжу.

Орос Ільдіко Імріївна – доктор філософії, ректор Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II.

Остапйовська Ірина Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики природничо-математичних дисциплін початкової освіти факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Панасюк Світлана Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Панімаш Юлія Вікторівна – старший викладач кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України.

Павлюк Надія Миколаївна – спеціаліст I категорії, викладач постановки голосу Луцького педагогічного коледжу.

Петрук Вікторія Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Пліско Євген Юрійович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи, докторант Донбаського державного педагогічного університету.

Поліщук Наталія Анатоліївна – завідувач науково-дослідної лабораторії освітніх інновацій та координації діяльності РМК (ММК) Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти.

Потапчук Тетяна Володимирівна – доктор пед. наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

П'явка Ігор Миколайович – викладач по класу акордеона, концертмейстер, спеціаліст II категорії Луцького педагогічного коледжу.

Селюк Павло Ігорович – викладач інформатики, фізики і астрономії Луцького педагогічного коледжу.

Сидорук Ірина Ігорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Смаль Оксана Михайлівна – студентка IV курсу спеціальності «Початкова освіта» факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Смалько Оксана Василівна – кандидат педагогічних наук, викладач Луцького педагогічного коледжу.

Смокович Тетяна Віталіївна - викладач фортепіано, спеціаліст першої категорії Луцького педагогічного коледжу.

Смолюк Артем Іванович – кандидат педагогічних наук, викладач Луцького педагогічного коледжу.

Смолюк Іван Олександрович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Сопівник Руслан Васильович – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Троць Людмила Михайлівна - викладач фортепіано та концертмейстер, спеціаліст вищої категорії Луцького педагогічного коледжу.

Трутень Аліна Вікторівна – аспірант кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Турич Юлія Миколаївна – магістрант кафедри теорії та історії мистецтв та виконавства факультету культури і мистецтв Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Фурсік Лариса Іванівна- викладач фортепіано та концертмейстер, спеціаліст вищої категорії Луцького педагогічного коледжу.

Хомярчук Алла Петрівна – викладач Луцького педагогічного коледжу.

Чемерис Ірина Володимирівна – викладач вищої категорії, викладач кафедри педагогіки, психології та окремих методик, соціальний педагог Луцького педагогічного коледжу.

Чепелюк Василь Адамович – народний артист України, доцент, професор кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Шахрай Оксана Миколаївна - викладач фортепіано, спеціаліст вищої категорії Луцького педагогічного коледжу.

Шинкаренко В'ячеслав В'ячеславович – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти».

Шуст Людмила Миколаївна – кандидат філологічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач української мови, методики навчання української мови Луцького педагогічного коледжу.

Яструб Оксана Олександрівна – кандидат педагогічних наук, вчитель початкових класів комунального закладу «Луцький навчально-виховний комплекс №26 Луцької міської ради Волинської області».

ISSN 2415-8143

ПЕДАГОГІЧНИЙ ЧАСОПИС ВОЛИНИ

PEDAGOGICAL JOURNAL VOLYN

PEDAGOGICHNIJ CHASOPIS VOLINI

Журнал
№4 (11), 2018

Друкується в авторській редакції

Мови видання: українська, польська, англійська, російська.

Редакція не завжди поділяє думки і погляди авторів. Відповідальність за достовірність фактів, імен, цитат та інших відомостей несуть автори публікацій.

При використанні наукових ідей та матеріалів журналу «Педагогічний часопис Волині» посилання на авторів видання є обов'язковим.

Засновник і видавець – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13).

Адреса редакції: 43025, Україна, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки.

Тел. +38(0332) 24-11-00.

Ел. адреса: inklab@ukr.net.

Підписано до друку 28.12.2018. Формат 60×84 ¹/₈
Ум. друк. арк. 27,75. Замовлення № 144. Тираж 100.
Папір офсетний Гарнітура Times. Друк офсетний.

Друк ПП Іванюк В. П.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 65.
Свідоцтво Держкомінформу України
ВЛн № 31 від 04.02.2004 р.